

Deputaten geestelijke verzorging varenden

Artikel

Gerhard Tersteegen

Hebt u weleens gehoord van Tersteegen? Hij was een godvrezende man van wie veel is uitgegaan; hij was ook een groot dichter. Van hem zijn bijvoorbeeld verschillende kerkliederen, zoals:

- God is tegenwoordig;
- Overwinnaar, grote Koning;
- De avond komt, de zon daalt in het westen;
- Komt, kinderen, niet dralen, want d'avond is nabij.

Gerhard Tersteegen (1697 - 1769) werd geboren in Moers; dat hoorde toen bij Nederland. Heel zijn leven heeft hij contacten met Nederlandse vrienden onderhouden.

Zijn vader was een koopman. Hij stierf toen Gerhard, de jongste van acht kinderen, zes jaar was.

Van zijn moeder weten we weinig.

Van 1703 tot 1713 bezocht hij de Latijnse school in Moers.

Hij kon zo goed leren, dat verschillende mensen er op aandrongen dat zijn moeder hem liet studeren.

Maar zijn moeder was weduwe en zij liet Gerhard een opleiding volgen voor de handel - in Mülheim an der Ruhr (Duitsland).

Als student besteedde hij veel tijd aan lezen en bidden.

Gerhard kwam uit een gereformeerd-piëtistisch milieu.

Zijn geestelijk thuis vond hij in een soort gezelschap-achtige gemeenschap van W. Hoffmann.

De handel verliet hij al gauw. De omgang met een linnenwever deed hem in 1719 besluiten om voor bandwever te leren. Gerhard leefde in die tijd buitengewoon sober. Dikwijls gebruikte hij slechts één maaltijd per dag. Regelmatig had hij te maken met ziekte en armoede.

Gerhard heeft in deze jaren een geestelijke strijd en een bekeringsproces doorgemaakt.

Er kwam uitzicht: de verzoenende genade van Jezus Christus werd hem zo grondig geopenbaard, dat zijn hart volkomen rustig werd.

De dag voor Goede Vrijdag 1724 stelde Gerhard een document op, waarin hij zich onvoorwaardelijk beschikbaar stelde aan de Heere. Dit stuk getuigt van de grote betekenis die het lijden van de Zaligmaker voor hem heeft. Daarop berust het Goddelijk eigendomsrecht van Jezus Christus. Zondag één van de Heidelberger klinkt erin door.

Gerhard begon godsdienstonderwijs te geven aan de kinderen van zijn broers.

Hij las en vertaalde goede boeken, en schreef verzen en gedichten. Daar had hij bijzondere gaven voor ontvangen.

In de jaren 1725 - 1727 vond in de regio een opwekking plaats. De hulp van Tersteegen was nodig; sinds 1727 trad hij dan ook op als zielzorger. Ook sprak hij een stichtelijk woord in samenkomsten.

Hij heeft veel pastorale brieven geschreven. Bovendien heeft hij boekjes over het geestelijke leven vertaald, zodat anderen daardoor bemoedigd en onderwezen werden.

Zijn pastorale arbeid werd zo omvangrijk, dat hij zijn handwerk neer moest leggen. Vanaf die tijd leefde hij van de opbrengst van zijn geschriften en van de hulp en steun die hij van vrienden ontving. Voor zichzelf gebruikte hij slechts heel weinig. Wat hij overhad gaf hij aan armen en zieken!

Aan zijn zielzorg danken wij ook zijn geschriften.

Tijdens zijn vele reizen bezocht hij zijn vrienden. Tussen 1732 en 1756 bracht hij bijna jaarlijks een bezoek aan geestverwanten in Nederland. Een zeer uitgebreide correspondentie verbond hem met velen in binnen- en buitenland.

In deze tijd begon Tersteegen met de samenstelling van eenvoudige geneesmiddelen, die hij aan bevriende en arme zieken bracht. Uit dit simpele begin groeide een uitgebreide medische zorg.

In het jaar 1750 heeft opnieuw een opwekking plaats. Het gevolg is, dat bekommerde mensen Tersteegen om raad komen vragen - soms wel tientallen. Hij tracht enige geestelijke leiding te geven. En had bijna geen tijd om te eten. Hij wilde een gids zijn om jong en oud in de woestijn van dit leven de weg te wijzen, die - na strijd - uitkomt in de eeuwige heerlijkheid. Zijn woorden maakten indruk.

Ook preekt hij in een huis. De boodschap van verzoening door het lijden en sterven van de Heere Jezus Christus stond centraal! Christus heeft aan het kruis Zijn bloed vergoten en daardoor voor de zonde van de Zijnen verzoening te weeg gebracht. Christus is onze Borg door al onze zonde op Zich te nemen en volkomen te betalen!

De overheid wil zijn prediking verbieden, maar Tersteegen attendeert erop dat ze niet alles kunnen toelateren, zoals alcoholmisbruik en goddeloze zaken, en hem verbieden het Woord van God te verkondigen. Hij vroeg aan een rechter: "Hoe denkt u met deze zaken op uw sterfbed klaar te komen?"

Er was een behoorlijke toeloop, wat betreft zijn prediking. Hij had niet zo'n krachtige stem.

Tersteegen was een stille natuur en heeft duidelijk levenswijsheid ontvangen. Velen heeft hij mogen helpen.

De zevenjarige oorlog bracht grote zorgen en armoede (1756). Het oorlogsgeweld in niet aan Mülheim voorbijgegaan. Tersteegen heeft met de bevolking de spanningen gedeeld. Er waren troepenverplaatsingen. Velen adviseerden: Ontloop de gevaren!

Maar hij wilde de mensen in Mülheim niet verlaten en bleef bij hen ondanks de grote gevaren. In zijn brieven spreekt hij van oorlogshandelingen, plundering en vernieling; en inkwartiering. Mülheim heeft gedurende de gehele zevenjarige oorlog in het frontgebied gelegen en werd meermalen, zowel door Franse als ook door Duitse troepen bezet.

De mijnbouw werd stil gelegd; dat vergrootte de armoede. Veel handwerkers konden hun arbeid niet voortzetten. De grootste schade voor Mülheim was het, toen de Fransen alle kolenschepen meenamen, zodat de stad daardoor beroofd werd van één van haar bronnen van inkomsten.

Ziekte - dysenterie - eiste honderden mensenlevens.

Ook in zijn werk als zielzorger ondervond Tersteegen veel hinder van de oorlog. Communicatie was bijna niet mogelijk. Brieven waren geweldig lang onderweg.

In het oorlogsgeweld herkende Tersteegen het gericht van God.

De Heere wilde de mensen wakker maken, opdat zij Hem zouden zoeken.

In de gevaren van de oorlog hoorde Tersteegen een oproep om te waken en bijtijds olie voor de lampen te kopen.

Een christen is een pelgrim, die hier geen rustige woonplaats heeft.

Ondanks zijn zwakke gezondheid heeft Tersteegen een behoorlijke leeftijd bereikt. De laatste jaren werden zijn krachten minder. Op de biddag van het jaar 1764 kwamen verscheidene mensen naar hem toe en hoewel hij door hoest werd gehinderd, sprak hij toch een goed woord tot hen.

Hij leed aan een nieraandoening. Geduldig droeg hij zijn lijden, waarin hij gelijkvormig wilde zijn aan Christus. Zijn gebed was ootmoedig, ook waar het zijn vijanden betrof.

Hij overleed, door trouwe vrienden omgeven, op 3 april 1769.

Tersteegen heeft grote invloed uitgeoefend, vooral door zijn gedichten, die wat jaren na zijn dood zelfs als kerkliederen werden aanvaard! De grootheid van zijn dichterschap is ontegenzeggelijk.

Ds. H. van der Ham